

Bruksela, 8 czerwca 2018 r.
(OR. en)

Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2018/0226 (NLE)

9871/18
ADD 5

RECH 275
COMPET 425
ATO 33
CADREFIN 82
IA 191

WNIOSEK

Od:	Sekretarz Generalny Komisji Europejskiej, podpisał dyrektor Jordi AYET PUIGARNAU
Data otrzymania:	7 czerwca 2018 r.
Do:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Sekretarz Generalny Rady Unii Europejskiej
Nr dok. Kom.:	SWD(2018) 308 final
Dotyczy:	DOKUMENT ROBOCZY SŁUŻB KOMISJI: STRESZCZENIE OCENY SKUTKÓW towarzyszący dokumentowi: Wnioski dotyczące: ROZPORZĄDZENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY ustanawiającego program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa” oraz zasady uczestnictwa i upowszechniania obowiązujące w tym programie DECYZJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY ustanawiającej program szczegółowy służący realizacji programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa” ROZPORZĄDZENIA RADY ustanawiającego program badawczo- szkoleniowy Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej na lata 2021-2025 uzupełniający program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa”

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument SWD(2018) 308 final.

Załącznik: SWD(2018) 308 final

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 7.6.2018r.
SWD(2018) 308 final

DOKUMENT ROBOCZY SŁUŻB KOMISJI

STRESZCZENIE OCENY SKUTKÓW

Towarzyszący dokumentowi:

Wnioski dotyczące:

ROZPORZĄDZENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY ustanawiającego program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa” oraz zasady uczestnictwa i upowszechniania obowiązujące w tym programie

DECYZJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY ustanawiającej program szczegółowy służący realizacji programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa”

ROZPORZĄDZENIA RADY ustanawiającego program badawczo-szkoleniowy Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej na lata 2021-2025 uzupełniający program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa”

{COM(2018) 435 final} - {COM(2018) 436 final} - {COM(2018) 437 final} -
{SEC(2018) 291 final} - {SWD(2018) 307 final} - {SWD(2018) 309 final}

STRESZCZENIE

Niniejsza ocena skutków towarzyszy wnioskowi Komisji dotyczącemu programu „Horyzont Europa”, programu ramowego UE w zakresie badań naukowych i innowacji na lata 2021–2027, który będzie następcą obecnego programu „Horyzont 2020” (funkcjonującego w latach 2014–2020), oraz wnioskowi dotyczącemu programu badawczo-szkoleniowego Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej na lata 2021–2025 (program Euratom).

Badania naukowe i innowacje wspomagają Europę w realizacji priorytetów obywateli, zapisanych w celach zrównoważonego rozwoju i w porozumieniu klimatycznym z Paryża, tak by doprowadzić do trwałego wzrostu gospodarczego i wysokiej jakości miejsc pracy, a także rozwiązać obecne i przyszłe problemy w skali globalnej. Obecnie Europa przeznacza jednak ogółem zbyt mało środków na badania i innowacje w porównaniu ze swoimi głównymi partnerami handlowymi, przez co ryzykuje, że pozostanie za nimi z tyłu i nie będzie w stanie nadrobić powstałego opóźnienia.

Dzięki inwestycjom na poziomie UE w kolejnych programach ramowych powstają dobra publiczne o wysokiej europejskiej wartości dodanej. Wartość tę zawdzięczamy temu, że programy unijne skupiają się doskonałości badań osiąganą przez konkurencję i współpracę w całej UE. Programy ramowe wspierają szkolenia i mobilność naukowców, prowadzą do powstania współpracy międzynarodowej, międzysektorowej i wielodyscyplinarnej, mobilizują dodatkowe inwestycje publiczne i prywatne, wytwarzają dowody naukowe niezbędne jako baza polityki UE, a także nadają odpowiednią strukturę krajowym systemom badań i innowacji. Instytucje UE, państwa członkowskie i zainteresowane strony zdają sobie sprawę z tego, że programy ramowe, w szczególności obecny program, pozostawiają ważne i długotrwałe rezultaty.

Program „Horyzont Europa” opiera się na dowodach zgromadzonych w ramach okresowej oceny programu „Horyzont 2020” i na wyciągniętych z niej wnioskach oraz na zaleceniach niezależnej grupy wysokiego szczebla ds. maksymalizacji oddziaływania badań naukowych i innowacji w UE. W nowym programie nie ma rewolucyjnych zmian; jest to raczej ewolucja dotychczasowych rozwiązań – pewne usprawnienia konstrukcji programu, które mają zwiększyć jego otwartość i oddziaływanie.

Ogólne cele programu „Horyzont Europa” wynikają z Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Są to: wzmacnianie bazy naukowej i technologicznej Unii oraz zwiększanie jej konkurencyjności, w tym dla jej przemysłu; realizacja strategicznych priorytetów polityki UE oraz wkład w pokonywanie wyzwań globalnych, w tym realizacja celów zrównoważonego rozwoju; Aby stawić czoła konkretnym wyzwaniom związanym z badaniami i innowacjami, przed którymi stoi UE, program „Horyzont Europa” ma również cele szczegółowe. Wszystkie cele mają zastosowanie do całego programu, a jego wszystkie poszczególne części przyczynią się do realizacji tych celów.

Ewolucja programu „Horyzont 2020” znajduje odzwierciedlenie w odnowionej strukturze programu. Utrzymana zostanie struktura trójfilarowa, która została jednak zmodyfikowana pod kątem uzyskania większej spójności zarówno między filarami, jak i w ramach nich, co pomoże w realizacji celów programu.

Filar 1 – Otwarta nauka będzie w dalszym ciągu poświęcony rozwojowi doskonałej bazy naukowej i wysokiej jakości wiedzy w celu wzmocnienia bazy naukowej UE za pośrednictwem Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych, działań „Maria Skłodowska-Curie” oraz infrastruktur badawczych. Jest to filar o charakterze oddolnym, inspirowany przez naukowców, środowisko naukowe będzie więc nadal odgrywać w nim ważną rolę.

Filar 2 – „Globalne wyzwania i konkurencyjność przemysłowa” będzie w większym stopniu dostosowany do priorytetów polityki UE i będzie lepiej wspierać konkurencyjność przemysłu dzięki włączeniu takich elementów programu „Horyzont 2020” jak „Wyzwania społeczne” i „Wiodąca pozycja w zakresie technologii prorozwojowych i przemysłowych” do pięciu klastrow (tj. Zdrowie; Odporność i bezpieczeństwo; Technologie cyfrowe i przemysł; Klimat, energetyka i mobilność oraz Żywność i zasoby naturalne). Struktura oparta na klastrach pozwoli lepiej realizować pełne spektrum celów zrównoważonego rozwoju oraz zintensyfikować współpracę w zakresie badań naukowych i innowacji w różnych sektorach, dyscyplinach i obszarach polityki, zwiększając elastyczność, ukierunkowanie i oddziaływanie programu. Ze względu na powiązanie z celami politycznymi filar ten będzie wdrażany metodą odgórną w ramach strategicznego procesu planowania, który zapewni zaangażowanie zainteresowanych stron i społeczeństwa oraz dostosowanie do działań państw członkowskich. Filar ten odpowiednio uwypukli kluczową rolę przemysłu dla osiągnięcia wszystkich celów programu, zwłaszcza w pokonywaniu globalnych wyzwań, m.in. poprzez rozwój kluczowych technologii prorozwojowych na przyszłe potrzeby.

Filar 3 – „Otwarte innowacje” stworzy w ramach Europejskiej Rady ds. Innowacji punkt kompleksowej obsługi dla innowatorów o dużym potencjale oraz zacieśni współpracę z ekosystemami innowacji i ich podmiotami. Działania te będą oznaczały w dużej mierze oddolne i będą polegać na integracji i reorganizacji takich elementów programu „Horyzont 2020”, jak innowacje w MŚP (w szczególności instrument MŚP), Szybka ścieżka do innowacji oraz przyszłe i powstające technologie. Innowacje będą nadal wspierane w ramach całego programu, nie tylko w obrębie poświęconego tej tematyce filaru.

Program „Europa dla Europy” wzmocni europejską przestrzeń badawczą poprzez koncepcję uczenia się od najlepszych (rozszerzenie działań w ramach programu „Horyzont 2020”, które mają na celu rozwiązanie problemu słabych wyników w zakresie badań naukowych i innowacji, tj. łączenie w zespoły, tworzenie partnerstw, katedry EPB i COST); reformy i politykę w zakresie badań i innowacji, w tym narzędzie wspierania polityki; działalność w zakresie prognozowania oraz monitorowanie i ocenę programu ramowego, a także upowszechnianie i wykorzystywanie jego wyników.

W nowym programie pojawiają się pewne nowe elementy i udoskonalenia dotychczasowych rozwiązań. Programie „Horyzont 2020” dobrze wywiązuje się ze swoich celów w zakresie doskonałości badań naukowych, oddziaływania i otwartości, a wspomniane zmiany sprawiają, że następny program będzie miał jeszcze większe oddziaływanie (dzięki Europejskiej Radzie ds. Innowacji i zorientowaniu na realizację misji) i większą otwartość (za sprawą rozszerzonej współpracy międzynarodowej, wzmocnionej polityki w dziedzinie otwartej nauki oraz nowego podejścia politycznego do partnerstw europejskich).

Europejska Rada ds. Innowacji pomoże zapewnić UE pozycję lidera w dziedzinie przełomowych innowacji tworzących rynki. W ramach programu wspierane będą innowacyjne projekty tworzące rynki, które nie przynoszą (jeszcze) przychodów, aby rozwiązać problem „doliny śmierci” między działalnością badawczą a komercjalizacją oraz pomóc przedsiębiorstwom w rozwoju na większą skalę. Dostosowane do indywidualnych potrzeb wsparcie dla innowatorów będzie przekazywane za pośrednictwem dwóch głównych instrumentów finansowania. W ramach instrumentu „Pionier” na rzecz zaawansowanych badań naukowych przyznawane będą dotacje od wczesnego etapu technologii (weryfikacja poprawności projektu, walidacja technologii) do wczesnego etapu komercyjnego (wczesna demonstracja, opracowanie uzasadnienia biznesowego i rozwój strategii). Instrument „Akcelerator” będzie wspierał dalszy rozwój i wprowadzanie na rynek innowacji przełomowych i tworzących rynki, do etapu, na którym mogą być one finansowane na zwykłych warunkach komercyjnych przez inwestorów (od demonstracji po testowanie przez

użytkowników, produkcję przedkomercyjną i dalej, w tym ekspansja). „Akcelerator” położy szczególny nacisk na innowacje wytwarzane w ramach instrumentu „Pionier”, ale będzie również finansował projekty z innych części programu „Horyzont Europa”, takich jak Europejska Rada ds. Badań Naukowych lub wspólnoty wiedzy i innowacji. Oczekuje się, że udział Europejskiej Rady ds. Innowacji w tych działaniach zwiększy liczbę innowacji tworzących nowe rynki przyszłości i liczbę przedsiębiorstw, które rozwijają działalność na skalę europejską, spowoduje wyższy wzrost MŚP, a także pobudzi przedsiębiorczość i skłonność do podejmowania ryzyka.

W programie „Horyzont dla Europy” przewidziano wprowadzenie ograniczonego zestawu szczególnie wyeksponowanych „misji” w zakresie badań naukowych i innowacji w ramach filaru 2 (ale potencjalnie także pod kątem innych filarów). Misje będą określać priorytety inwestycyjne i wyznaczać kierunki działań realizujących cele istotne ze punktu widzenia społeczeństwa. Zwiększą w ten sposób oddziaływanie i zasięg działania programu, zmotywują do podejścia systemowego (czyli do postrzegania systemu jako całości zamiast zawężania się do poszczególnych sektorów) oraz ujednolicią instrumenty i programy badań i innowacji w całej Europie. Misje przyspieszą wypracowywanie rozwiązań naukowych, technicznych lub społecznych, koncentrując duże inwestycje na konkretnym celu, bądź doprowadzą do przekształcenia całego systemu społecznego lub przemysłowego w ustalonych ramach czasowych. Wybór misji nastąpi po rozpoczęciu programu, zgodnie z surowymi kryteriami selekcji. Kształt poszczególnych misji zostanie określony przy współudziale państw członkowskich, zainteresowanych stron i obywateli. Nowe podejście oparte na misjach ma rozwinąć współpracę międzysektorową i interdyscyplinarną, zwiększyć oddziaływanie programu w kontekście wyzwań globalnych i priorytetów UE, a także zmniejszyć dystans między światem nauki i innowacji a społeczeństwem.

Rozszerzona współpraca międzynarodowa jest niezbędna, by zapewnić dostęp do talentów, wiedzy eksperckiej, zaplecza i rynków na całym świecie, co umożliwi skuteczne stawienie czoła globalnym wyzwaniom i realizację globalnych zobowiązań. Program ramowy zintensyfikuje współpracę i zwiększy otwartość na stowarzyszenie ze wszystkimi państwami posiadającymi doskonały potencjał w dziedzinie nauki, technologii i innowacji, aby zoptymalizować mechanizmy współpracy i finansowanie wspólnych projektów. Program nadal będzie finansował podmioty z krajów o niskich lub średnich dochodach. Podmioty z krajów uprzemysłowionych i gospodarek wschodzących będą finansowane wyłącznie pod warunkiem posiadania podstawowych kompetencji lub obiektów. Wśród oczekiwanych skutków należy wymienić doskonalsze rezultaty programu, większy wpływ UE na kształtowanie światowych systemów badań i innowacji i zwiększone oddziaływanie programu.

„Otwarta nauka” stanie się domyślnym trybem funkcjonowania nowego programu, wykraczającym poza politykę otwartego dostępu przyjętą w programie „Horyzont 2020”. Stawia on wymóg zapewnienia natychmiastowego otwartego dostępu do publikacji i danych (z konkretnymi możliwościami wyłączenia tych ostatnich z tego obowiązku) oraz opracowania planów zarządzania danymi badawczymi. Program będzie zachęcał do rozpowszechniania danych spełniających zasady FAIR (możliwych do znalezienia, dostępnych, interoperacyjnych i nadający się do ponownego wykorzystania) oraz będzie wspierał zrównoważony i innowacyjny ekosystem naukowo-komunikacyjny. Finansowane będą także działania na rzecz podnoszenia poziomu umiejętności naukowców w zakresie otwartej nauki oraz promujące ją systemy nagradzania. Rzetelność badawcza i nauka obywatelska będą odgrywały centralną rolę, podobnie jak opracowywanie nowej generacji wskaźników oceny badań naukowych.

Nowe podejście do partnerstw europejskich będzie bardziej ukierunkowane na zwiększanie oddziaływania. W toku strategicznego programowania programu ramowego zostaną ustalone potrzeby w zakresie ustanowienia przyszłych partnerstw europejskich lub odnowienia istniejących partnerstw. Wszystkie partnerstwa europejskie będą otwarte dla wszystkich rodzajów zainteresowanych stron (np. przemysł, państwa członkowskie i fundacje dobroczynne) i będą ustanawiane na czas określony. Jasno sformułowane zostaną także warunki dotyczące wycofywania finansowania z programu ramowego. Partnerstwa będą tworzone w oparciu o takie kryteria, jak: unijna wartość dodana, przejrzystość, otwartość, oddziaływanie, efekt mnożnikowy, długoterminowe zaangażowanie finansowe wszystkich stron, elastyczność, spójność i komplementarność z inicjatywami unijnymi, lokalnymi, regionalnymi, krajowymi i międzynarodowymi. Przyszły kształt partnerstw zapewni optymalną spójność między działaniami w ramach programu ramowego a partnerstwami. Funkcjonować będą tylko trzy rodzaje partnerstw: (i) współprogramowane partnerstwa europejskie, na podstawie protokołów ustaleń lub ustaleń umownych; (ii) współfinansowane partnerstwa europejskie, w oparciu o jedno elastyczne współfinansowane działanie; (iii) zinstytucjonalizowane partnerstwa europejskie (oparte na art. 185 lub 187 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej). Zgodnie z podejściem opartym na cyklu życia w programie ramowym zostaną określone kryteria wyboru, wdrażania, monitorowania i stopniowego wycofywania wszystkich partnerstw europejskich.

Zmiany w strukturze programu i jego usprawnienia ułatwią osiągnięcie celów programu, zwiększając jego efektywność i przyczyniając się do zwiększenia korzyści gospodarczych i opłacalności. Efekty te zostaną spotęgowane poprzez wzmocnienie synergii i komplementarności z innymi programami UE, na przykład za pomocą pieczęci doskonałości.

Skuteczna realizacja programu ma zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia wszystkich jego celów. Odgrywa również wielką rolę w kontekście zwiększenia oddziaływania i dalszego uproszczenia. Na bazie osiągnięć programu „Horyzont 2020” także w ramach nowego programu będzie się dążyć do uproszczenia systemu. Wprowadzono szereg ulepszeń usprawniających osiąganie rezultatów programu pod kątem zwiększenia oddziaływania. Programu będzie dążyć do dalszego uproszczenia obecnego systemu zwrotu kosztów rzeczywistych obejmującego uproszczony model finansowania. W większym stopniu wykorzystywane będzie finansowanie projektów w zamian za realizację działań (tj. płatności ryczałtowe) oraz inne uproszczone formy finansowania dopuszczone w nowym rozporządzeniu finansowym. Rozwinięte zostanie wzajemne uznawanie wyników audytów przeprowadzanych w różnych programach UE i akceptacja zwyczajowych praktyk księgowania kosztów. W celu zwiększenia elastyczności program będzie wspierał działania na styku różnych dyscyplin i sektorów oraz umożliwi alokację środków pomiędzy filarami i w ich obrębie, aby szybko reagować na pojawiające się problemy lub wyzwania. Proces składania i oceny wniosków będzie w dalszym ciągu udoskonalany poprzez ciągłe dążenie do skrócenia czasu oczekiwania na przyznanie dotacji oraz poprawę informacji zwrotnych dla wnioskodawców. Kryteria i proces oceny oraz zaangażowanie niezależnych ekspertów podkreślą doskonałość i oddziaływanie programu. Programy wspierania innowacji zostaną usprawnione w ramach Europejskiej Rady ds. Innowacji, natomiast komplementarność dotacji i instrumentów finansowych wzrośnie dzięki zastosowaniu finansowania mieszanego.

Oddziaływanie programu zależy w ostatecznym rozrachunku od tego, w jaki sposób zostaną rozpowszechnione i wykorzystane dane i wyniki w zakresie badań naukowych i innowacji. Oddziaływanie to trzeba także skutecznie identyfikować i przekazywać informacje na jego temat. Ambitna i kompleksowa strategia zwiększy dostępność takich danych i wyników oraz przyspieszy ich absorpcję w celu zwiększenia ogólnego oddziaływania programu. Zestawy gotowych wyników będą wykorzystywane w synergii

z innymi programami UE, aby ułatwić ich absorpcję na szczeblu krajowym i regionalnym, zwiększając w ten sposób do maksimum europejski potencjał w zakresie innowacji. Działania te zostaną uzupełnione skutecznymi kampaniami informacyjnymi, które budują zaufanie obywateli i ich aktywizują.

Postępy w realizacji celów programu będą monitorowane w ramach „ścieżek oddziaływania”(dotyczących aspektów naukowych, społecznych i gospodarczych). W ścieżkach oddziaływania istotny jest czynnik czasu: rozróżnia się w nich perspektywę krótko-, średnio- i długoterminową. Wskaźniki ścieżek oddziaływania będą obejmować zarówno informacje jakościowe, jak i ilościowe, których dostępność będzie zależeć od etapu realizacji programu. Poszczególne części programu będą w różnym stopniu i przy wykorzystaniu różnych mechanizmów przyczyniać się do osiągnięcia określonej wartości wskaźnika. Dane odnoszące się do kluczowych wskaźników ścieżki oddziaływania będą gromadzone w centralnie zarządzany i zharmonizowany sposób, obciążając beneficjentów minimalnymi obowiązkami sprawozdawczymi, w tym przy wykorzystaniu niepowtarzalnych identyfikatorów dla wnioskodawców i automatycznego pozyskiwania danych z istniejących zewnętrznych publicznych i prywatnych baz danych. Poziomy wyjściowe i docelowe oraz poziomy odniesienia zostaną ustalone przed rozpoczęciem programu. Dane dotyczące zarządzania i realizacji programu będą nadal gromadzone w czasie zbliżonym do rzeczywistego. Analiza postępów w zakresie kluczowych aspektów zarządzania i realizacji będzie przeprowadzana co roku. Oceny okresowe i *ex post* zapewnią spójność metodyki i jej kompleksowy zakres.